

نکته

(۱)

حضرت امام خمینی - اعلی الله کلمته - در بحث فرق بین انسداد کبیر و صغیر در علم اصول گوید:

إِنِّي قَدْ تَرَكْتُ الْبَحْثَ فِي هَذِهِ الدُّورَةِ عَنِ الْإِدْلَةِ الْعَقْلِيَّةِ مُطْلَقاً؛ لِقَلَّةِ فَائِدَتِهَا مَعَ طَوْلِ مَبَاحِثِهَا.

و المرجُو من طلاب العلم و علماء الأصول - أيدهم الله - أن يَصْنُوا على أوقاتهم و أعمارهم الشريفة، و يتركوا ما لا فائدة فقهية فيه من المباحث، و يصرفوا همهم العالي في المباحث المفيدة الناتجة.

و لا يتوهم متوهم أن في تلك المباحث فوائد علمية؛ فإن ذلك فاسد، ضرورة أن علم الأصول علم آلي لاستنتاج الفقه، فإذا لم يترتب عليه هذه النتيجة فآية فائدة علمية فيه؟! و العلم ما يكشف لك حقيقة من الحقائق - دينية أو دنيوية - و إلا فالاشتغال به اشتغال بما لا يعني. والله ولي التوفيق. جمادى الاولى ۱۳۷۴. (انوار الهداية، ص ۳۱۷، بانوشت).

همچنین در بحث مقدمات انسداد با اشاره به تقریرات اصول میرزای نائینی نوشته مرحوم کاظمی خراسانی - اعلی الله مقامهما - فرماید:

و لا ينقض تعجبي من الفاضل المقرّر لبحث بعض أعظم العصر - رحمه الله - حيث بالغ في شكر مساعي شيخه الأستاذ في إفادة الدقائق العلمية التي تقصر عنها الأفهام في دليل الانسداد، مع أن هذا الدقائق العلمية التي زعمها حقائق راتجة - مع الغرض عن المناقشات الكثيرة فيها، و الإشكالات الواضحة عليها، كما سيأتي عند التعرّض لبعضها - لا تفيد شيئاً؛ لبطان أساس الانسداد، فلا بد من شكر مساعي هذا المحقق و سائر مشايخ العلم و أساطين الدين، لكن في غير هذا المبحث الذي لا يفيد علماً و لا عملاً. و التعرّض لهذه المباحث مع طولها و عدم فائدتها العملية المتوقعة من القواعد الأصولية لولا غرض تشييد [كذا، تشديد] الأذهان و تحصيل قوة الاجتهاد للمشتغلين و طلاب العلوم، لكان الاستغفار منه للمتعرّض لها أولى من التشكر، ككثير من المباحث المبحوث عنها في علم الأصول. (انوار الهداية، ص ۳۴۹).

رضا مختاری

۱۲. الدرر، ذیل المخزون المکتون.
 ۱۳. مقامات حریری، المقامه السمرقندیه، ۲۲۲-۲۲۵.
 ۱۴. مقامات حریری، مقامه چهل و هشتم (مقامه حلبیه)، ۳۷۶، ۳۷۷.
 ۱۵. مجمع الفصحا، ۴۳۳/۱.
 ۱۶. به نقل از تذکره شعرای کشمیر، ص ۱۱۶۴ به بعد.
 ۱۷. دیوان فیضی، مقدمه، ص ۱۰.
 ۱۸. جهت آگاهی از شرح حال وی نگاه کنید به احمد گلچین معانی. کاروان هند و تذکره میخانه، مدخل سنجر کاشانی.
 ۱۹. کاروان هند، ج ۱، ص ۵۸۸.
 ۲۰. دیوان، به نقل از تاریخ ادبیات دکتر صفا، ج ۵، ص ۹۳۵.
 ۲۱. در نسخه، سلساله آمده است.
 ۲۲. مجمع الفصحا، ج ۲، ص ۸۸۸.
 ۲۳. مدارج البلاغه (چاپ سنگی)، رضا قلیخان هدایت، ص ۱۲۳-۱۲۴.
 ۲۴. مدارج البلاغه (سنگی)، ۱۲۴-۱۲۵.
 ۲۵. مخزن الانشاء، چاپ سنگی، ص ۱۲۹.
 ۲۶. دیوان رفعت سمنانی، ص ۱۱.
- * لازم می دانم که از استاد گرانقدر نجیب مایل هروی که اصل مقاله را خواندند و نکات ارزنده ای را یادآوری نمودند کمال قدر دانی و تشکر را داشته باشم.

مآخذ:

- آقا بزرگ طهرانی، الدرر، طهران، ۱۳۵۲؛ ابن رشيق، العمدة فی محاسن الشعر و آداب و نقده، به کوشش محمد محی الدین عبدالحمید، بیروت، ۱۹۷۲؛ ابن شهر آشوب، مناقب آل ابی طالب، به کوشش هاشم رسولی محلاتی، قم ۱۳۷۸ق؛ ارشد، ای، دی، دیوان فیضی، تهران، ۱۳۶۲؛ حریری، قاسم بن علی، مقامات حریری، به کوشش علی رواقی، تهران، ۱۳۶۲؛ رادویانی، محمد، ترجمان البلاغه، به کوشش احمد آتش، استانبول، ۱۹۴۹؛ رشیدالدین و طواط، حدائق السحر، به کوشش عباس آقبال، تهران، ۱۳۶۲؛ رفعت سمنانی، محمد صادق، دیوان رفعت سمنانی، به کوشش نوح، تهران، ۱۳۳۹؛ سنجر کاشانی، مجموعه (خطی)، ملک به شماره ۴۶۷۱؛ شمس قیس رازی، المعجم فی معاییر اشعار العجم، به کوشش عبدالوهاب قزوینی و مقابله و تصحیح مدرس رضوی، تهران، ۱۳۶۲؛ صفا، ذبیح الله، تاریخ ادبیات در ایران، تهران، ۱۳۵۶ به بعد؛ عالی محمد علی دخیل، خطبتهای امام امیرالمؤمنین (ع) الخالیة من الالف و الخالیة من النقطه، بیروت؛ فخر الزمانی، عبدالنبی بن خلف، تذکره میخانه، به کوشش احمد گلچین معانی، تهران، ۱۳۶۲؛ کلهر، محمدرضا، مخزن الانشاء، چاپ سنگی، تهران ۱۲۸۶؛ گلچین معانی، احمد، کاروان هند، مشهد؛ ۱۳۶۹؛ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، بیروت، ۱۴۰۳ق؛ محمد اصلح بن محمد اسلم، تذکره شعرای کشمیر، به کوشش حسام الدین راشدی، کراچی، ۱۳۴۶ش؛ واعظ کاشفی، کمال الدین حسین، بدایع الافکار فی صنایع الاشعار، به کوشش رحیم مسلمانقلف، مسکو، ۱۹۷۷؛ هدایت، رضا قلیخان، مجمع الفصحا، به کوشش مظهر مصفا، تهران، ۱۳۳۶؛ همو، مدارج البلاغه، چاپ سنگی، شیراز، ۱۳۳۱؛ همایی، جلال الدین، معانی و بیان، به کوشش ماهدخت بانو همایی، تهران، ۱۳۷۰.